

MATERIAL PER L'ALUMNAT

**DRETS HUMANS
I
CIUTADANIA**

**UNITAT 1:
EL DRET DE LES PERSONES. ELS DRETS HUMANS**

ACTIVITAT 1**QÜESTIONARI INICIAL**

1. Completa l'expressió en cada cas de forma diferent:

- jo tinc dret a...
- jo tinc dret a...
- jo tinc dret a...
- els altres tenen dret a...
- els altres tenen dret a...
- els altres tenen dret a...

2. Per què creus que són drets?

3. Els drets dels altres impliquen algun deure per part teva? Per què? Posa'n algun exemple.

4. Què significa en cada una de les següents expressions la paraula "dret".

-Dret a parlar	-Amb quin dret m'ho demanes?
-No hi ha dret!	-Vivim en un Estat de Dret.
-Estudio la carrera de Dret	-Tirar pel dret
-Caminar dret	-Estic en el meu dret
-A tort i a dret	

5. Senyala les expressions que tinguin relació amb el dret de les persones, i digues per què.

6. Examina aquesta definició de "dret": "*Sistema de normes que fixen i tutel·len una determinada organització de les relacions socials i que tendeixen a evitar-ne la violació*" (Diccionari de la Enciclopèdia Catalana)

-Et sembla que parla dels drets de les persones? Per què?

7. Completa aquestes expressions:

- Els joves tenen dret a....
- Un pres té dret a...
- Un malalt té dret a...
- Un vell té dret a...
- Un treballador té dret a...
- La dona té dret a...
- Un acusat té dret a...
- Un aturat té dret a...
- Un nen té dret a...
- .....

Ordena ara els drets que has assenyalat per ordre d'importància. Creus que aquests drets podrien aplicar-se a totes les persones sense cap mena d'excepció?

8. Quin és el fonament d'aquests drets?

9. Si haguessis d'explicar a algú què significa l'expressió "drets humans" com ho faries?

10. Has sentit parlar de la **Declaració Universal dels Drets Humans**?
Què ens saps?

ACTIVITAT 2**CONTINGUTS I OBJECTIUS DEL CRÈDIT**

Llegeix atentament aquest text i, si tens alguna pregunta, redacta-la a continuació:

*El crèdit **DRETS HUMANS I CIUTADANIA** pretén fonamentalment que entenguis que cada persona, sense distinció, és **subjecte d'uns drets bàsics** que cal reconèixer i respectar. Però per altra banda pretén que tu facis l'opció per la defensa d'aquests drets en les diverses formes de participació democràtica.*

*Així doncs, voldríem que arribessis a la convicció que els drets humans són uns drets als quals **no podem renunciar** si no volem deshumanitzar-nos, i també que els drets humans constitueixen la base sobre la qual podem construir una convivència democràtica.*

*Els drets humans representen una conquesta de tota la humanitat. La seva definició en la Declaració Universal de l'ONU ha significat la culminació de molts segles de tradició moral, religiosa i política d'Occident. Per això podem dir que representen **la consciència moral** del nostre temps i de la nostra cultura, o sigui allò mínim que avui considerem que s'ha de complir per comportar-se humanament.*

Per exemple, tots nosaltres considerem que discriminar les persones per raó del seu sexe, raça, creença o qualsevol altre motiu és injust; que sotmetre una persona a tortura o treure-li la vida és cruel; que deixar morir de fam pobles sencers és insolidari; que consentir els genocidis per motius religiosos o ètnics és inhumà, per exemple, l'extermini de jueus pels nazis, o les "netejes ètniques" portades a terme a l'antiga Iugoslàvia. Condemnar totes aquestes situacions com a radicalment injustes i inhumanes és tenir consciència moral. Això és el que volem dir quan afirmem que els drets humans constitueixen la consciència moral de la nostra època. Per tant, també haurien de constituir la nostra permanent referència: els drets humans haurien de ser com pautes inspiradores de les nostres actituds i dels nostres comportaments, punt de referència crítica a l'hora d'avaluar actituds i comportaments dels altres.

*Considerem aquests drets com **ideals** que cal constantment defensar: els drets humans representen un ideal d'humanització per a les cadascú, per això és important conèixer-los, respectar-los i defensar-los. Hem d'arribar al ple convenciment de que tota persona, pel fet de ser un ésser humà, té dret a la llibertat, a ser respectat, a no ser torturat, a un treball digne, a viure en pau, a l'educació, a la participació política...*

*Estem convençuts que tan sols des del ple reconeixement d'aquests drets és possible una **actitud autènticament democràtica**, ja que els drets humans ens ensenyen valors profundament democràtics com són la justícia, el respecte, la llibertat, la tolerància.... A partir d'aquests drets*

fonamentals pots jutjar críticament la política, l'economia, el dret i, en general, les formes de participació en la vida pública; pots veure si aquests drets estan recollits i defensats en les principals lleis que regulen la nostra convivència política, i pots plantejar-te fins i tot si, a vegades, és moral obeir les lleis.

Com a persona tú també ets subjecte de drets bàsics, i com a ciutadà d'una societat democràtica hauràs de plantejar-te com són respectats aquests drets: en l'escola, en l'àmbit social, en la vida política. La democràcia és el nostre marc convivencial, un marc que no podem abandonar; és des de la democràcia que podem construir veritablement una societat més justa, més igualitària, o sigui, on tothom tingui les mateixes oportunitats (a l'educació, a la salut, a la seguretat en la malaltia o vellesa, al treball...), més lliure. Per això, la pràctica i la defensa dels drets humans (uns drets que són de tothom, no només d'uns quants) t'afecta també a tu. Els drets humans els fem entre tots o no es faran.

EXERCICIS

1. Comenteu el títol del Crèdit. Quina relació veieu entre els drets humans i la condició de ciutadà?
2. A partir del text anterior, quin és l'objectiu principal d'aquest Crèdit?
3. Creieu que els Drets Humans són importants? Per què?

ACTIVITAT 3

QUÈ SÓN ELS DRETS HUMANS?

El text següent parla dels drets humans. Llegeix-lo atentament i fes a continuació els exercicis que s'indiquen.

ELS DRETS HUMANS

Els Drets Humans representen aquells drets i llibertats que són propis de tot ésser humà sense cap mena de discriminació, i constitueixen el camí irrenunciable per a assolir la pau, l'entesa i la justícia entre els homes. Per això tots els Estats estan obligats a reconèixer-los a garantir-los, protegir-los i defensar-los.

Antecedents històrics

La Declaració Universal dels drets Humans té els seus antecedents històrics en les següents declaracions:

- a) Declaració dels drets de Virgínia (EEUU, 1776)*
- b) Declaració d'independència dels EEUU (1776)*
- c) Declaració dels drets de l'home i del ciutadà (França, 26-VIII-1789; 24-VI-1793).*
- d) Carta de les Nacions Unides (25-VI-1945)*

*Aquestes primeres declaracions són essencialment el reconeixement dels **drets individuals**, relatius a les llibertats dels individus enfront dels governants.*

La Declaració Universal dels Drets Humans

Va ser aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, el 10 de Desembre de 1948. La redacció d'aquest document va significar el final del principi segons el qual un Estat podia tractar els seus súbdits arbitràriament i va instaurar un ordre social i polític nou: la protecció i defensa dels Drets Humans així com de les llibertats bàsiques de les persones constituïa una qüestió d'ordre internacional.

La Declaració va ser redactada per la comissió de Drets Humans creada especialment per les Nacions Unides, que la va aprovar el 10 de Desembre de 1948, encara que no per unanimitat dels seus membres: 48 Estats van votar a favor, cap en contra, i 8 abstencions.

La Declaració Universal dels Drets Humans comprèn quatre principis bàsics:

- a) el principi de la llibertat.*
- b) el principi d'igualtat.*
- c) el principi de no discriminació.*

d) el principi de la solidaritat.

Els drets de les persones reconeguts en la Declaració Universal dels Drets Humans s'agrupen al voltant de quatre grups:

1. DRETS PERSONALS. Drets a la vida, a la llibertat, a la seguretat personal, la prohibició de l'esclavitud, la tortura i les penes o tractaments cruels, la llibertat de consciència, de pensament, d'opinió...

2. DRETS PROCESSALS. Igualtat davant la llei, prohibició de detencions i presons arbitràries, presumpció d'innocència, dret a ser escoltat abans de ser condemnat...

3. DRETS POLÍTICS. Dret a la participació en el govern, la sobirania popular, les eleccions per mitjà de sufragis universals i secrets.

4. DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS. Dret al treball, a la protecció contra l'atur, a un salari digne, a la Seguretat Social, el dret de lliure associació i de sindicació...

Context en què sorgí la Declaració

L'any 1948 el món estava patint les desastroses conseqüències de la Segona Guerra mundial. Mai anteriorment la població civil s'havia convertit en objectiu militar: represàlies, deportacions massives, bombardejos sistemàtics de ciutats, camps de concentració, milions de refugiats...Es calcula que van morir uns 30 milions de civils (el 65% del total de morts). S'afegia l'intent sistemàtic i a gran escala d'anihilació del poble jueu i d'altres ètnies (de 4 a 6 milions de morts); l'horror davant la capacitat mortífera de les noves armes: la bomba d'Hiroshima, llençada el 8 d'Agost de 1945, causà 100.000 morts així com conseqüències que encara perduren; la de Nagasaki (llençada tres dies després) provocà la mort a 80.000 persones.

Davant d'aquesta situació no és d'estranyar que els països vencedors intentessin els mitjans per evitar una nova conflagració mundial, reconstituïnt l'associació de nacions que pogués garantir la pau mundial.

L'Estat espanyol i els Drets Humans

L'Estat Espanyol, quan va ingressar com a membre de l'ONU, l'any 1955, va signar la seva adhesió a la Declaració Universal del 1948 i ha ratificat una sèrie de pactes i convenis internacionals sobre Drets Humans. El punt culminant ha estat la Constitució del 1978. El títol primer recull els principals drets i llibertats de la Declaració: "les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconegui s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal dels Drets Humans i els Tractats i els Acords internacionals sobre aquestes matèries ratificades per Espanya" (Art. 9.3).

EXERCICIS

1. Els drets Humans recullen les llibertats i els drets bàsics de tota persona, sense cap mena de discriminació. Fes-ne un quadre sinòptic segons els quatre principis esmentats:

*Llibertat**Igualtat**No discriminació**Solidaritat*

2. Omple els espais buits:

-Els drets humans representen els ..... i .....propis de cada persona.

-Constitueixen el camí irrenunciable per assolir la..... i la ..... entre els homes.

-Tots els Estats estan obligats a ....., ... i .....
.....
.....

-Les primeres declaracions històriques dels drets humans són sobre tot declaracions de drets ..... que recullen les ..... dels individus davant els governants.

-La Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) va ser aprovada per l'..... el ..... de ..... de .....

-La DUDH va instaurar un nou ..... social i polític. La protecció dels drets i les llibertats bàsiques de les persones constituïa una qüestió d'ordre .....

-L'Estat espanyol va ingressar com a membre de l'ONU l'any .....

-Els principis dels drets i llibertats de la DUDH es recullen en el títol primer de la ..... espanyola.

ACTIVITAT 4 (Ampliació)

ELS ANTECEDENTS HISTÒRICS DE LA DUDH

A continuació et presentem fragments de les principals declaracions de Drets de l'home. L'**objectiu** fonamental és veure que darrera la Declaració Universal de l'ONU hi ha una llarga tradició històrica, i també adonar-nos que els Drets Humans han estat la culminació d'un llarg procés de maduració de la consciència moral dels homes.

1. Declaració dels drets de Virgínia (1776)

Del mateix any, però una mica anterior a la Declaració d'Independència dels EEUU, és la declaració de Virgínia, una de les tretze colònies americanes que es rebel·laren contra la monarquia absolutista anglesa. Per primera vegada en la història es configura una nova manera d'entendre l'ordre polític i social, basat en la llibertat i la igualtat dels pobles i dels individus.

"Que el govern s'institueix, o hauria de ser-ho, per al profit, protecció i seguretat comunes del poble, nació o comunitat; que de totes les diverses formes de govern, és millor aquell que és capaç de produir el major grau de felicitat i de seguretat i està millor protegit contra el perill de la mala administració; i que quan un govern resulta inadequat o contrari a aquests principis, una majoria de la comunitat té el dret indiscutible i irrevocable de reformar-lo, modificar-lo o abolir-lo, de la forma que consideri més convenient per al benestar públic".

EXERCICIS

1. Indica les idees principals de la Declaració.

2. Declaració d'independència dels EEUU (1776)

L'any 1775 comença la guerra d'independència de les colònies de Nord-Amèrica respecte d'Anglaterra. La guerra acabà amb la victòria de les colònies americanes l'any 1783. La Declaració d'Independència va ser redactada per T. Jefferson i promulgada el 4 de Juliol de 1776.

"Sostenim per evidents, per si mateixes, aquestes veritats: que tots els homes són creats iguals; que són dotats pel seu Creador de certs drets inalienables; entre els quals hi ha la vida, la llibertat i la recerca de la felicitat; que per garantir aquests drets s'institueixen entre els homes els governs, els quals deriven els seus poders legítims del consentiment dels governats; que sempre que una forma de poder es faci destructora d'aquests principis, el poble té el dret de reformar-la o abolir-la, i instituir un nou govern que es fonamenti en els dits principis, i organitzar els seus poders en la forma que al seu parer sigui més adequada per assolir la seguretat i la felicitat... Però quan una llarga sèrie d'abusos i usurpacions, dirigida invariablement al mateix objectiu, demostra el disseny de sotmetre el poble a un despotisme absolut, [el poble] té el dret, el deure, d'enderrocar aquest poder i establir noves garanties per a la seva futura seguretat..."

EXERCICIS

1. Resumeix en 2 ó 3 línies el fragment anterior.
2. Quins són els drets bàsics reconeguts en aquesta Declaració?
3. En què es fonamenten els drets de l'home?
4. Quina és la funció dels governs? En què es basa la seva legitimació?
5. Per quin motiu està reconegut el dret a la desobediència i a la rebelió?
6. Treball de síntesi. Fes un llistat dels drets que han estat reconeguts per aquestes declaracions. Destaca la seva importància.

3. Declaració dels drets de l'home i el ciutadà (1789)

En el context de la Revolució francesa va ser aprovada per l'Assemblea Nacional amb la finalitat de proclamar la fi de l'antic ordre polític, social i econòmic, i fonamentar la societat en els principis de la llibertat i la igualtat dels ciutadans.

"Els representants del poble francès, constituïts en Assemblea Nacional, considerant que la ignorància, l'oblit o el menyspreu dels drets de l'home són les úniques causes de les desgràcies públiques i de la corrupció dels governs, han resolt exposar, en una declaració solemne, els drets naturals, inalienables i sagrats de l'home; (...) En conseqüència, l'Assemblea Nacional reconeix i declara, en presència i sota els auspicis de l'Ésser Suprem, els següents drets de l'home i del ciutadà:

Art. 1: Els homes neixen lliures i iguals en drets (...)

Art. 2: Els drets naturals imprescriptibles de l'home [són]: la llibertat, la propietat, la seguretat i la resistència a l'opressió.

Art. 3: El principi de sobirania resideix essencialment en la nació.

Art. 4: La llibertat consisteix a poder fer tot el que no sigui perjudicial a altri.

Art. 5: La llei només té dret a prohibir les accions nocives a la societat.

Art. 6: La llei és expressió de la voluntat general.

Art. 7: Ningú no pot ser acusat, arrestat, ni detingut sinó en els casos determinats per la llei i segons les formes prescrites per ella.

Art. 8: La llei només pot establir penes estrictament i evidentment necessàries.

Art. 9: Tot home és considerat innocent fins que hagi estat declarat culpable.

(...)

Art. 17: La propietat és un dret inviolable i sagrat, ningú no en pot ésser privat".

EXERCICIS

1. Quins són els drets fonamentals de l'home? Per què se'ls anomena 'naturals' i 'inalienables'?
2. Com s'entén la llibertat?
3. Què vol dir que la nació o el poble és l'origen de la sobirania?
4. Què significa que la llei és expressió de la voluntat general?
5. Per què creus que la propietat és proclamada com un dret fonamental?
6. Creus que aquesta Declaració inaugura una nova manera d'entendre l'home i les relacions entre ells? Per què?

ACTIVITAT 5**DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS**

Llegeix primer el preàmbul de la Carta de les Nacions Unides que va servir per a redactar posteriorment la Declaració Universal dels Drets Humans.

Preàmbul de la Carta de les Nacions Unides (1945)

"NOSALTRES, ELS POBLES DE LES NACIONS UNIDES, RESSOLTS

*a **preservar** les generacions futures de l'assot de la guerra, que ha cobert de dolor el gènere humà dues vegades en el nostre temps,*

*a **reafirmar** la fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i el valor de la persona humana, en la igualtat de drets d'homes i dones i de les nacions grans i petites,*

*a **crear** condicions sota les quals puguin mantenir-se la justícia i el respecte a les obligacions emanades dels tractats i d'altres fonts del dret internacional, i*

*a **promoure** el progrés social i a elevar el nivell de vida dintre d'un concepte més ampli de la llibertat (...)*

EXERCICIS

1. Quin és el context històric en què es va redactar aquest text? (Pots ajudar-te la introducció als Drets Humans que vam entregar en l'activitat 3).

2. Busca informació sobre la fundació de l'ONU i la seva finalitat.

Declaració Universal dels Drets Humans (10 de Desembre de 1948)

La Declaració Universal dels Drets Humans consta d'un Preàmbul i 30 articles. A continuació et presentem el Preàmbul on s'expressa la motivació de fons que inspira tota la Declaració; proclama de forma sintètica el que després es desenvoluparà en l'articulat.

PREÀMBUL

"Considerant que el respecte a la dignitat inherent a tots els membres de la família humana i als drets iguals i inalienables de cadascun constitueix el fonament de la llibertat, de la justícia i de la pau del món;

Considerant que del desconeixement i del menyspreu dels Drets de l'Home, n'ha derivat actes de barbàrie que revolten la consciència de la humanitat, i que l'adveniment en el futur d'un món on les persones alliberades del terror i de la misèria tinguin dret a parlar i a creure lliurement ha esdevingut la més alta aspiració de l'home.

Considerant cosa essencial de protegir els Drets de l'Home amb un règim de dret a fi que l'home no es vegi obligat al capdavant a rebel·lar-se contra la tirania i l'opressió;

Considerant que en la Carta de les Nacions Unides els pobles han proclamat llur fe en els drets fonamentals de l'home, en la dignitat i en la vàlua de la persona humana, en la igualtat de drets d'homes i dones, i que s'han mostrat disposats a afavorir el progrés social i a instaurar unes millors condicions de vida dins una més gran llibertat;

Considerant que els Estats membres s'han compromès a assegurar, en cooperació amb l'Organització de les Nacions Unides, el respecte universal i efectiu dels Drets de l'Home i les llibertats fonamentals;

Considerant que una concepció comuna d'aquests drets i d'aquestes llibertats és de la més gran importància amb vista al ple acompliment d'aquest compromís,

L'ASSEMBLEA GENERAL DE LES NACIONS UNIDES

Proclama aquesta Declaració Universal dels Drets de l'Home com a ideal comú que tots els pobles i totes les nacions han d'assolir a fi que tots els individus i òrgans de la societat, tenint aquesta Declaració sempre present s'esforcin a promoure el respecte d'aquests drets i d'aquestes llibertats mitjançant l'ensenyament i l'educació, i a assegurar amb mesures progressives d'ordre nacional i internacional llur reconeixement i aplicació universals i efectius, tant per part dels Estats membres com dels territoris que jurídicament en depenen."

EXERCICIS

1. Es dóna algun fonament al reconeixement de la dignitat i la igualtat de drets de les persones? Per què creus que diu "**membres de la família humana**"?

2. Quins són els precedents històrics immediats a què es fa referència en el Preàmbul?

3. Per què al final del Preàmbul es proclama que la Declaració Universal dels Drets Humans és un "**ideal comú**" a tots els pobles i nacions?

4. Creus que la Declaració Universal dels Drets Humans s'ha d'ensenyar en les escoles? Per què?

5. Quines altres mesures d'ordre nacional i internacional s'haurien de portar a terme per a promoure els Drets Humans?

ACTIVITAT 6 (AMPLIACIÓ)

Text de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948)

ARTICLE 1

Tots els éssers humans neixen lliures i igual en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i els cal mantenir-se entre ells amb esperit de fraternitat.

ARTICLE 2

Qualsevol persona pot prevaler-se de tots els drets i de totes les llibertats que aquesta Declaració proclama, sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, de fortuna, de naixement o de qualsevol altra classe. Hom no farà tampoc cap distinció fonamentada en l'estatut polític, administratiu i internacional del país o territori del qual depengui jurídicament la persona, tant si es tracta d'un país o territori independent com si està sota tutela, encara que no sigui autònom o que estigui sotmès a qualsevol limitació de sobirania.

ARTICLE 3

Tot individu té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat de la seva persona.

ARTICLE 4

Cap persona no està sotmesa a esclavitud o servatge; l'esclavitud i el tràfic d'esclaus són prohibits en totes llurs formes.

ARTICLE 5

Cap persona no serà sotmesa a tortura ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants.

ARTICLE 6

Tothom i en tot lloc té dret al reconeixement de la pròpia personalitat jurídica.

ARTICLE 7

Tothom és igual davant llei i té dret d'obtenir-ne la mateixa protecció sense distincions. Tothom té dret a una mateixa protecció contra

qualsevol discriminació que violi la present Declaració i contra tota provocació a una tal discriminació.

ARTICLE 8

Tota persona té dret a un recurs efectiu prop de les competents jurisdiccions nacionals contra aquells actes que violin els drets fonamentals reconeguts per la constitució o la llei.

ARTICLE 9

Ningú no pot ésser arrestat, detingut ni exiliat arbitràriament.

ARTICLE 10

Tota persona té dret, en règim d'igualtat, que la seva causa sigui portada equitativament i imparcialment en un tribunal independent i imparcial, el qual decidirà tant sobre els seus drets i les seves obligacions com sobre el fonament de tota acusació adreçada contra ella en matèria penal.

ARTICLE 11

1 - Hom presumeix innocent tota persona acusada d'un acte delictiu fins que la seva culpabilitat hagi estat establerta legalment en el curs d'un procés públic, en el qual totes les garanties necessàries per a la defensa hagin estat assegurades.

2 - Ningú no serà condemnat per accions o per omissions que quan foren comeses no constituïen acte delictiu d'acord amb el dret nacional i internacional. Tampoc no s'imposarà cap pena superior a la que era aplicable quan l'acte delictiu fou comès.

ARTICLE 12

Ningú no serà l'objecte d'intromissions arbitràries en la seva vida privada ni en la de la seva família, en el seu domicili ni en la seva correspondència, ni d'atemptats contra la seva fama i la reputació. Tota persona té dret a la protecció de la llei contra aquestes intromissions o aquests atemptats.

ARTICLE 13

1 - Tota persona té dret a circular i a escollir el seu lloc de residència a l'interior d'un Estat.

2 - Tota persona té dret a abandonar qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.

ARTICLE 14

1 - En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil i a beneficiar-se'n en d'altres països.

2 - Aquest dret no podrà ésser invocat en cas de persecució basada realment en un crim de dret comú, o actes contraris als principis i fins de les Nacions Unides.

ARTICLE 15

1 - Tot individu té dret a una nacionalitat.

2 - Ningú no pot ésser privat arbitràriament de la seva nacionalitat ni del dret a canviar de nacionalitat.

ARTICLE 16

1 - A partir de l'edat nubil, l'home i la dona, sense cap restricció per raó de raça, nacionalitat o religió tenen dret a casar-se i a fundar una família. Ambdós tenen drets iguals al matrimoni, durant el matrimoni i en el moment de la seva dissolució.

2 - El matrimoni només pot realitzar-se amb el consentiment lliure i ple dels futurs esposos.

3 - La família és l'element natural i fonamental de la societat, i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat.

ARTICLE 17

1 - Tota persona, individualment i col·lectivament, té dret a la propietat.

2 - Ningú no pot ésser privat arbitràriament de la seva propietat.

ARTICLE 18

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret comporta la llibertat de canviar de religió o de convicció i la de manifestar-les individualment o en comú, en públic i en privat, mitjançant l'ensenyament, la predicació, el culte i l'acompliment de ritus.

ARTICLE 19

Tot individu té dret a la llibertat d'opinió i expressió; això comporta el dret a no ésser inquietat per causa de les opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà d'expressió i sense consideració de fronteres.

ARTICLE 20

1 - Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.

2 - Ningú no pot ésser obligat a pertànyer a una determinada associació.

ARTICLE 21

1 - Tothom té dret a prendre part en la direcció dels afers públics del seu país, sigui directamet, sigui per mitjà de representants elegits lliurement.

2 - Tota persona té dret a accedir a les funcions públiques del país en condicions d'igualtat.

3 - La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat dels poder públics; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions sinceres que cal celebrar periòdicament per sufragi universal igual i secret, o seguint qualsevol procediment equivalent que asseguri la llibertat del vot.

ARTICLE 22

Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social; té la facultat d'obtenir la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables a la seva dignitat i al lliure desenvolupament de la seva personalitat, per l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país.

ARTICLE 23

1 - Tota persona té dret al treball, a la lliure elecció del seu treball i a la protecció contra la vaga forçosa.

2 - Tothom té dret, sense cap discriminació, a igual salari per igual treball.

3 - Tothom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que asseguri per a ell i per a la seva família una existència conforme amb la dignitat humana, completada, si cal, amb els altres mitjans de protecció social.

4 - Tota persona té dret, unint-se amb d'altres, a fundar sindicats i a afiliar-s'hi per a la defensa dels propis interessos.

ARTICLE 24

Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

ARTICLE 25

1 - Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri la seva salut, el seu benestar i els de la seva família, especialment quant a alimentació, a vestit, a atenció mèdica i als necessaris servicis socials; tota persona té dret a la seguretat en cas de vaga forçosa, malaltia, invalidesa, viduïtat, vellesa o en d'altres casos de pèrdua dels mitjans de subsistència a causa de circumstàncies independents de la seva voluntat.

2 - La maternitat i la infantesa tenen dret a una ajuda i a una assistència especials. Tot infant nascut en el matrimoni o fora d'ell, frueix d'igual protecció social.

ARTICLE 26

1 - Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori. Cal que l'ensenyament tècnic i professional sigui generalitzar, i que s'obri a tothom l'accés als estudis superiors amb plena igualtat per a tots amb atenció al mèrit de cadascú.

2 - L'educació ha de tendir al ple desenvolupament de la personalitat humana i al reforçament del respecte dels Drets de l'Home i de les llibertats fonamentals. Ha d'afavorir la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups socials o religiosos, i la difusió de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

3 - Els pares tenen, amb prioritat, dret a escollir la classe d'educació del llurs fills.

ARTICLE 27

1 - Tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, a fruit de les arts i a participar del progrés científic i dels beneficis que en resultin.

2 - Qualsevol persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries o artístiques de què sigui autor.

ARTICLE 28

Tota persona té dret que regni en el medi social i internacional un ordre que permeti d'assolir amb plena eficàcia els drets i les llibertats enunciats en aquesta Declaració.

ARTICLE 29

1 - L'individu té uns deures envers la comunitat en la qual, només, li és possible el lliure i ple desplegament de la personalitat.

2 - En l'exercici dels drets i en el gaudi de les llibertats ningú no està sotmès sinó a les limitacions establertes en la llei, exclusivament en l'ordre a assegurar el reconeixement i el respecte dels drets i de les llibertats alienes, i a la fi de satisfer les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.

3 - Aquests deures i aquestes llibertats mai no podran ésser exercits contra els fins i els principis de les Nacions Unides.

ARTICLE 30

Cap disposició d'aquesta Declaració no pot ésser interpretada en el sentit que un Estat, un grup o un individu tinguin dret a lliurar-se a una activitat o a cometre un acte encaminat a la destrucció dels drets i de les llibertats que s'hi enuncien.

EXERCICIS

1. Escriu a continuació el número de l'article que correspon a cada un dels drets:

Dret	Article (s)
- Dret a no ser discriminat per raça, sexe, llengua, etc	
- Dret a la vida i a la seguretat personal	
- Dret a no ser torturat ni maltractat	
- Dret a la igualtat davant la llei	
- Dret a no ser detingut arbitràriament	
- Dret a la presumpció d'innocència fins que no es demostrï la culpabilitat	
- Dret a la intimitat personal	
- Dret a la bona reputació	

- Dret a circular lliurement

.....

- Dret d'asil polític

.....

- Dret a tenir una nacionalitat.....

- Dret a casar-se i formar una família

.....

- Dret a la propietat

.....

- Dret a la llibertat d'expressió, de pensament i de consciència

.....

- Dret de reunió i d'associació pacífiques

.....

- Dret a participar en els afers públics i polítics

.....

- Dret a la Seguretat Social (malaltia, vellesa, invalidesa i viduïtat...) .....

- Dret al treball i a una digna remuneració

.....

- Dret a igual salari per igual treball

.....

- Dret a sindicat-se

.....

- Dret al descans i a les vacances pagades

.....

- Dret a un nivell de vida suficient (salut, benestar, vestit, alimentació...) .....

- Dret a l'educació

.....

- Dret a participar i gaudir de la vida cultural

.....

- Dret a un ordre social i internacional just i en pau.....

2. Quines són les úniques limitacions que posa la Declaració a l'exercici dels drets?

REFLEXIÓ SOBRE ALGUNS ARTICLES DE LA DUDH**ACTIVITAT 7****ARTICLE PRIMER DE LA DECLARACIÓ**

**Tots els éssers humans neixen lliures
i iguals en dignitat i en drets**

TEXT**CONTRA LA DISCRIMINACIÓ RACIAL**

"Els homes i dones del nostre planeta formen una sola espècie, malgrat que aparentment són diversos. Al llarg de la seva història, l'ésser humà s'ha anat constituint en grups de població diferenciats, pel fet de viure i de reproduir-se en un àmbit territorial determinat, i pel fet que els individus d'aquests grups han anat mantenint una sèrie de característiques morfològiques comunes entre ells. Però l'existència d'aquests grups de població diferenciats no implica que hi hagi una diferència biològica prou notable que justifiqui classificar i jerarquitzar els grups humans. Tots els homes són essencialment iguals (...) Allò que diferencia els humans els uns dels altres són les diverses cultures, és a dir, la manera d'entendre la vida individual i col·lectiva, i les manifestacions i els símbols que es desprenen d'aquestes concepcions"

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA

QÜESTIONS

- Subratlla en color les idees més importants del text.
- El text diu que els homes són essencialment iguals, però també diversos. En què rau aquesta essencial igualtat i en què la seva diferència?
- Les diferències entre els homes pot justificar la seva desigualtat? Per què?
- Estàs d'acord amb el text? Justifica-ho.

PAUTES DE REFLEXIÓ

Tornem al text de l'article primer de la Declaració.

1. Què vol dir que tots els homes neixen lliures i iguals en dignitat i en drets? (Escull una d'aquestes opcions i justifica-la).

- Que neixen lliures i iguals, però que després al llarg de la vida poden perdre aquesta condició per motius econòmics, socials, etc...

- b) Que pel fet de ser humans tenen el mateix valor i uns mateixos drets.
- c) Que no hi ha vides humanes de diferents categories, unes vides superior i altres inferiors, i que tots els éssers humans han de ser valorats per igual i respectats sense discriminació de cap tipus.
2. D'aquestes definicions de la paraula 'dignitat' quina creus que expressa millor el sentit que té en el text de la Declaració?:
- a) "Qualitat de digne, respetabilitat, correcció. *La dignitat de la seva conducta és inqüestionable*".
- b) "Qualitat moral per la qual hom no vol rebaixar-se, no tolera d'ésser ofès. *Miraré de no ferir la seva dignitat*".
- c) "Càrrec honorífic i d'autoritat. Persona que posseeix un càrrec honorífic i d'autoritat".
- d) Reconeixement de tot ésser humà pel fet de ser humà.
3. Per quina de les següents paraules substituiries el terme 'dignitat', sense canviar el sentit de la Declaració: valor propi, condició natural, idèntica naturalesa, qualitat humana...? Justifica la teva opció.
4. Comenta el següent dibuix:

PROPOSTA DE DEBAT

1. Quines situacions socials, humanes, polítiques, etc... creus que violen aquest primer article de la Declaració?
2. Com entens aquesta afirmació: "**Primer, iguals, per a poder ser després diferents**"?
3. Afirmar la igualtat de dignitat i de drets de totes les persones és negar llurs diferències?
4. A quines conclusions heu arribat? Escriviu-les tot seguit de forma molt sintètica.
5. Busca una fotografia que tingui relació amb l'article, i escriu al seu costat el text de l'article.

ACTIVITAT 8 (AMPLIACIÓ)

Llegeix amb molta atenció el text següent i contesta les preguntes que hi ha a continuació:

CIÈNCIA I RAÇA: LA INJUSTIFICACIÓ DEL RACISME

L'actitud racista pretén definir les races tot classificant els éssers humans i, al mateix temps, jerarquitzar-les, tot establint graus de superioritat entre els humans.

En relació amb el primer aspecte, els progressos de la genètica han permès de caracteritzar amb rigor el contingut dels patrimonis biològics dels grups humans. Fins ara, els intents de definir les races es basaven en les característiques externes (color de la pell, textura del cabell o forma del crani). Avui ja no es tenen en compte aquests caràcters, sinó els gens que els governen. La freqüència amb què els diversos gens existents en un grup s'hi presenten constitueix la seva estructura genètica. D'aquesta manera, la definició de les races consisteix a agrupar les poblacions que presenten entre sí distàncies genètiques petites i a classificar com a races diferents les poblacions amb grans distàncies genètiques.

En la raça humana aquest tipus de classificació es fa difícil. Els intercanvis migratoris han estat tan intensos i els estats d'aïllament tan poc perdurables que les diferències entre grups no han pogut assolir un nivell suficient que permeti marcar fronteres entre conjunts relativament homogenis.

Des del punt de vista científic, totes les investigacions modernes han demostrat amb progressiva claredat que la variació real entre els individus d'un determinat col·lectiu pretesament "uniforme" (una raça) és tant o més forta que la variació existent entre individus de col·lectius pretesament "diferents". Considerem generalment les característiques "visibles" (com, per exemple, el color de la pell) per designar conjunts d'individus sobre els que projectem determinats prejudicis i, en canvi, no tenim en compte altres diferències "no visibles" però igualment importants (com, per exemple, els grups sanguinis) que els agruparien en conjunts diferents. És des d'aquest punt de vista que la genètica ha estat la que ha invalidat la noció de raça com a capaç de definir de forma clara un conjunt humà. D'altra banda, el propòsit d'establir una suposada "jerarquia natural" entre els individus o entre les poblacions prenent com a base el concepte de "raça" també està mancat de justificació científica.

L'estudi dels mecanismes que actuen en el món viu mostra que el seu resultat no és seleccionar el millor i eliminar el menys bo, sinó preservar la coexistència duradora de múltiples caràcters. Riquesa biològica no és sinònim de "bons" gens, sinó de gens diversos. El grup "millor" és aquell que n'ha conservat la major diversitat. En aquest sentit, és evidentment impossible invocar la biologia per justificar una suposada "jerarquia natural" entre els individus o entre les poblacions.

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA

QÜESTIONS

1. Sutrattla en color les idees més importants del text.
2. Fes-ne una síntesi en 3 ó 4 línies.
3. Quin és avui el criteri fonamental per caracteritzar les afinitats entre els éssers vius? Per què resulta difícil aplicar-lo en el cas dels humans?
4. Hi ha menys variació genètica entre els individus d'un mateix grup que entre els individus de grups diferents? Quines conseqüències té això?
5. A quines conclusions arriba el text?

ACTIVITAT 9**ARTICLE TERCER DE LA DECLARACIÓ**

Tot individu té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat de la seva persona

TEXT**CONTRA LA PENA DE MORT**

"La Conferència d'Estocolm (desembre de 1977) sobre l'abolició de la pena de mort, integrada per més de dos-cents delegats i participants d'Àsia, Europa, Orient Mitjà, Amèrica del Nord, Amèrica del Sud i Carib.

RECORDANT QUE:

La pena de mort és el càstig extrem, el més cruel, inhumà i degradant, i viola el dret de la vida;

CONSIDERANT QUE:

La pena de mort és utilitzada freqüentment com a instrument de repressió contra l'oposició, contra grups radicals, ètnics, religiosos i sectors marginats de la societat,

L'execució d'un condemnat constitueix un acte de violència i la violència tendeix a provocar violència,

En imposar i infligir la pena de mort, es deshumanitzen tots els involucrats en el procés,

La pena de mort no ha demostrat mai un efecte dissuasori,

La pena de mort està adquirint progressivament la forma de desaparicions inexplicades, execucions extrajudicials i assassinats polítics,

L'execució és irrevocable i pot ser infligida a innocents (...)".

QÜESTIONS

1) Extreu en 5 frases curtes les idees més destacades.

PAUTES DE REFLEXIÓ

Tornem al text de l'article tercer de la Declaració.

1. Per què el text de l'article diu 'individu'? Creus que variaria el significat si digués 'tota persona té dret a...'?

Pots ajudar-te llegint aquestes definicions:

Individu: ésser pertanyent a l'espècie humana, que no es pot confondre, ni identificar, ni reduir totalment al grup o comunitat;

Persona: Subjecte de drets i deures).

2. "Tenir dret a la vida". S'està referint només a la vida biològica o també a les condicions (econòmiques, socials...) que fan possible no la mera subsistència, sinó una vida digna? Què entens per 'vida digna'?

3. "Dret a la llibertat i a la seguretat". Què s'entén aquí per 'llibertat' i per 'seguretat de la seva persona'?

4. Comenta el següent dibuix:

PROPOSTA DE DEBAT

1. Presenta situacions que creus que violen o atempten contra els drets a la vida, la llibertat i la seguretat de les persones.
2. En una societat democràtica poden tolerar-se aquelles actituds i comportaments que atempten contra la vida, la llibertat o la seguretat de les persones? Quins són els límits de la tolerància?
3. Creus que en alguns casos (terrorisme, delictes especialment greus...) podria estar justificada la pena de mort? Aporta raons que justifiquin la teva opinió.
4. Feu un llistat de 4 ó 5 conclusions a què heu arribat.
5. Fes una síntesi personal en 10 frases en què expressis les raons contra la pena de mort. (Pots ajudar-te d'aquestes fulls).

ACTIVITAT 10 (AMPLIACIÓ)

1. Pinta sobre un mapa mundi els països que han abolit totalment la pena de mort, i posa-li el següent títol: "PAÏSOS QUE HAN ABOLIT TOTALMENT LA PENA DE MORT".

(Alemanya, Andorra, Angola, Austràlia, Àustria, Cambodgia, Cap Verd, Colòmbia, Costa Rica, Croàcia, República Xeca, Dinamarca, República Dominicana, Equador, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Finlàndia, França, Gàmbia, Grècia, Guinea Bissau, Haití, Holanda, Hondures, Hong Kong, Hongria, Irlanda, Islàndia, Itàlia, Kiribati, Liechtenstein, Luxemburg, Macedònia, Marshall, Micronèsia, Mònac, Mozambic, Namíbia, Nova Zelanda, Nicaragua, Noruega, Panamà, Portugal, Rumania, Sant Marí, Santo Tomé, Salomon, Suècia, Suïssa, Tuvatu, Uruguay, Vanuatu, Vaticà, Veneçuela).

2. Llegeix el següent text i respon les preguntes subsegüents:

TEXT

"El supuesto indiscutible del valor absoluto de la vida humana -de todas y cada una de las vidas humanas- es lo que lleva a condenar como éticamente inadmisibles la **pena muerte**. Tampoco aquí el fin justifica un medio que es un mal absoluto. Acabar con la vida de otro hombre, por indigna e innoble que sea, es atreverse a juzgarle como no merecedor de la humanidad de un modo absoluto y final: privarle definitivamente de la posibilidad de salvarse, considerar que su trayectoria vital está irremediablemente perdida. Ni la función correctiva -dudosa pero frecuentemente invocada como justificación de la pena de muerte- ni la ley del talión legitiman, desde un punto de vista ético, la pena de muerte, la cual sólo puede ser vista no como el deber de respetar la vida ajena, sino como el derecho a destruirla"

VICTÒRIA CAMPS

QÜESTIONS

- a) Què diu l'autora del text?
- b) Com argumenta la seva postura? Hi estàs d'acord?
- c) Creus que la pena de mort degrada, és a dir, deshumanitza tant a la víctima (perquè li nega la seva condició humana) com al que l'aplica o la justifica (perquè no reconeix el valor absolut de tota vida humana)?

ACTIVITAT 11**ARTICLE CINQUÈ DE LA DECLARACIÓ**

Cap persona no serà sotmesa a tortura ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants

TEXT**POT JUSTIFICAR-SE LA TORTURA?**

"No, ni moral ni jurídicament. Tant la majoria dels sistemes jurídics nacionals com el dret internacional prohibeixen explícitament l'ús de la tortura. Tots els Estats Membres de les Nacions Unides estan obligats per la Declaració Universal dels Drets Humans, que prohibeix la tortura. Alguns argumentaran que, en circumstàncies excepcionals, l'ús de la tortura està justificat. ¿Potser l'Estat no ha d'emprar tots els mitjans al seu abast, es preguntaran, per a obtenir informació d'un terrorista que ha posat en perill vides innocents? Exceptuant el principi moral evident que prohibeix categòricament la tortura, els arguments a favor són erronis per diverses raons: primer, la tortura arrenca confessions falses i informacions errònies; segon, la tortura infringeix el principi del càstig just, que consisteix en períodes de detenció determinats per a cada delicte concret; tercer, un sol cas de tortura crea un precedent per al seu ús a escala molt més gran i a discreció de l'Estat".

Levin, L. *Derechos humanos*.

QÜESTIONS

- a) Quina és l'opinió de l'autor? Com la justifica?
- b) Hi estàs d'acord?

PAUTES DE REFLEXIÓ

Tornem al text de l'article cinquè de la Declaració.

1. Comenteu la següent definició de tortura: "*Acte per mitjà del qual una persona causa intencionadament a una altra persona penes o sufriments greus, ja siguin físics o mentals, amb la finalitat d'obtenir d'ella o d'un tercer informació, o de castigar-la o d'intimidat-la*".
2. Per què s'hi considera que la tortura o qualsevol tracte inhumà és una ofensa contra la dignitat humana?
3. Busca en diaris i revistes notícies de tortures, de segrestos o maltractaments.

4. Aministia Internacional va denunciar tortures i maltractes durant l'any 1994 en 153 països del món. Aquests són els casos que aquesta organització va detectar, però segur que n'hi havien molts més. De les 551 accions que va emprendre a favor de persones, 179 es referien a casos de tortures. Què et fan pensar aquestes dades? Consideres que la tortura és pràctica habitual dels governs?

PROPOSTA DE DEBAT

1. Definiu-vos sobre les següents afirmacions i escriviu sintèticament les vostres conclusions.

- La tortura constitueix una forma greu de tracte cruel, inhumà i degradant.
- El pretext de la tortura es basa moltes vegades en la defensa i l'estabilitat política, en la pau social o en el progrés econòmic. En aquest cas, les raons d'Estat passen per sobre dels drets dels individus.
- Des del punt de vista de les persones, la tortura és sempre una agressió calculada contra la dignitat humana i per això sol ja mereix la condemna més absoluta.
- La tortura no existeix perquè hi hagin individus sàdics, encara que en molts casos ho són, sinó perquè en la major part dels casos, els governs la consideren com una estratègia per aconseguir la seva seguretat.

2. Com podríem expressar la nostra condemna a la tortura?

3. Redacta en unes 10 línies una síntesi personal del tema.

ACTIVITAT 12 (AMPLIACIÓ)

Víctimes infantils de l'empresonament polític i la tortura. Document fet públic per Amnistia Internacional (3 de Desembre de 1987).

"Albert Alarcón té vuit anys. Viu amb el seu pare a Tungurahua, província de Napo, Equador. Un matí de maig de 1987, un escamot de soldats va entrar violentament a casa seva i va atacar Albert i el seu pare. El tiraren sobre un rotllo de fil ferro d'espins i el colpejaren. Li submergiren el cap en aigua moltes vegades fins quasi ofegar-lo. L'interrogaren insistentment sobre un rifle que, deien, un veí havia robat"

***

"Pitjor que la tortura física va ser la tortura psicològica que em van infligir, molt més cruel i vegonyosa per a la humanitat. Em digueren, en presència de la meva filla de dos anys, en la cambra de tortures: 'Si no parles, torturarem la teva filla'. Vaig haver de sofrir l'angoixa de sentir els crits de la mare, torturada en la comisaria de policia, sense poder calmar el plor de la nostra filla" (Declaracions de Kemal Bliget, professor turc. Gener de 1987)

***

"Les nombroses declaracions de nens que han estat detinguts en Sud-Àfrica...presenten característiques comunes. Immediatament després de la detenció, els nens han estat colpejats durant hores mentre els interrogaven sense parar; els han colpejat amb els punys, fuets i culates de rifles, i a puntades de peu. També hi ha hagut intents d'escanyament, tortura elèctrica (a vegades en camionetes oficials) i cops en la planta dels peus".

(Seminari d'Educació per la Pau, p.60)

***

La tortura a Espanya. Informe d'Amnistia Internacional. Any 1994.

"Al març, el ciutadà marroquí Hamid Raají denuncià que uns agents de la Policia Local de València l'havien insultat per motius racistes i l'havien colpejat a l'engonal quan li demanaren que s'identifiqués. Quatre dies després va ser operat d'urgències per extirpar-li un dels testicles. Es dictà auto de processament contra els agents de la policia per lesions amb amenaces, però a finals d'any encara no havien estat jutjats".

***

"A l'agost, després que ETA segrestés Julio Iglesias Zamora, Amnistia Internacional sol·licità públicament el seu alliberament immediat i

incondicional, manifestant la seva condemna sense reserves pels abusos comesos pels grups polítics armats, tals com la presa d'hostatges i els homicidis deliberats i arbitraris, que violen les normes humanitàries internacionals".

***

"Al setembre, uns agents de la Policia Nacional interceptaren a Josu Caminos, un empleat de banc, en un control de Pamplona. Segons el seu testimoni, quan preguntà el motiu, els agents li donaren puntades de peu i el colpejaren amb porres. Com a conseqüència d'això, va sofrir sèries dificultats respiratòries que van anar augmentant fins que vuit dies després, va ser operat per a drenar-li el pulmó dret, que havia quedat ple de sang a causa de les lesions internes".

1. Creus que les situacions aquí recollides són casos de tortura? Per què?
2. Poden ser justificables? Per què?

ACTIVITAT 13**ARTICLE 26 DE LA DECLARACIÓ**

Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental, L'ensenyament elemental és obligatori.

L'educació ha de tendir al ple desenvolupament de la personalitat humana i al reforçament del respecte dels Drets de l'Home i de les llibertats fonamentals...

TEXT**DADES SOBRE L'ANALFABETISME**

- . Més de la quarta part dels adults del món (900 milions) no saben llegir ni escriure en el 1990.
- . Més de 100 milions de nens es veuen privats d'anar a l'escola primària.
- . A l'Àfrica el 74% de la població és analfabeta; a l'Àsia el 47% i a Amèrica Llatina el 24%.
- . Cada any augmenta el nombre d'analfabets en el món en 5 milions, dels quals 3/4 són dones.
- . Segons el Banc Mundial a Àfrica s'inverteixen 0'60 dòlars (unes 72 pessetes) a l'any per estudiant en material escolar; el mínim hauria de ser 5 dòlars (unes 600 pessetes).
- . El 98% dels analfabets viuen en països subdesenvolupats.
- . Els 2/3 dels nens que abandonen l'escola primària són nenes.

QÜESTIONS

1. Quina reflexió se t'acud davant d'aquestes dades?
2. Estàs d'acord amb aquesta afirmació: "*Posseir una formació elevada continua essent un privilegi de les persones i dels pobles rics*".
3. Quina relació veus entre pobresa i analfabetisme?

PAUTES DE REFLEXIÓ

Tornem al text de l'article 26 de la Declaració.

1. Què hem d'entendre per 'educació' en el context de l'article?
2. Quina diferència hi ha entre 'educació', 'instrucció', 'ensenyament'?
3. Què vol dir que l'educació "ha de tendir al ple desenvolupament de la personalitat humana"?

PROPOSTA DE DEBAT

1. Creus que l'actual sistema educatiu espanyol garanteix les exigències d'aquest dret?
2. Creus que el dret a l'educació té relació amb altres drets de les persones?
3. Creieu que tothom té en realitat les mateixes oportunitats en l'educació? Per què? Si penseu que no, quines serien les principals discriminacions al dret a l'educació? Què caldria fer per a superar-les?
4. Escriviu sintèticament les vostres conclusions.
5. En 5 ó 6 línies o frases redacta la síntesis del tema.

ACTIVITAT 14 (AMPLIACIÓ)

1. Pinta sobre un mapa mundi els 10 primers països del món més alfabetitzats. Després fes el mateix amb els 10 menys alfabetitzats.

Països més alfabetitzats: Austràlia, Finlàndia, Liechtenstein, Andorra, Luxemburg, Noruega, Albània, Japó, Àustria, Suïssa.

Països menys alfabetitzats: Bhutan, Txad, Moçambic, Sahara Occidental, Burkina Faso, Djibuti, Afganistan, Níger, Malí, Etiòpia.

3. Comenta ara la distribució d'aquests països en el mapa.

ACTIVITAT 15**ACTIVITAT DE SÍNTESE: CLASSIFICACIÓ DELS DRETS**

D'acord amb la Declaració Universal dels Drets Humans, tot ésser humà, sense distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, creences, opinió política, nacionalitat, situació econòmica o social, TÉ DRET a:

- Dret a la vida.
- Dret a la llibertat i seguretat personal.
- Dret a no ser esclau.
- Dret a no ser torturat.
- Dret a la protecció de la llei.
- Dret a no ser detingut arbitràriament.
- Dret a un procés just i públic en els tribunals.
- Dret a ser considerat innocent fins que no es demostrï la culpabilitat.
- Dret a ser escoltat abans de ser condemnat.
- Dret a la llibertat de moviments i de residència.
- Dret a casar-se i fundar una família.
- Dret a posseir béns.
- Dret a la llibertat de pensament, consciència i religió.
- Dret de reunió pacífica i d'associació.
- Dret a buscar i rebre informació.
- Dret a participar en la política.
- Dret al treball.
- Dret a un salari just i a una retribució igual per igual treball.
- Dret a la Seguretat Social.
- Dret a afiliar-se a un sindicat.
- Dret al descans i a l'oci.
- Dret a l'educació.

Distribueix ara els drets humans en els apartats següents:

DRETS PERSONALS:

DRETS PROCESSALS I JURÍDICS:

DRETS POLÍTICS:

DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS:

ACTIVITAT 16
D'AVALUACIÓ

FULL

1. La Declaració Universal dels Drets Humans va ser promulgada per l'ONU l'any.....
2. La Declaració és **Universal** perquè.....
.....
3. Els Drets Humans són **drets** perquè.....
.....
.....
4. Els Drets Humans són **humans** perquè.....
.....
.....
5. La Declaració dels Drets Humans té un gran valor moral, és a dir humanitzador? Per què?.....
.....
.....
6. Senyala tres drets bàsics de cada persona segons la següent classificació:
  - a) Drets personals.....
  - b) Drets processals.....
  - c) Drets polítics.....
  - d) Drets econòmics, socials, culturals.....
7. En quin sentit els Drets humans poden servir-nos com a **valors-guia** o punts de referència de les nostres actituds i comportaments.
8. Per què el reconeixement dels Drets Humans constitueix la base d'una convivència democràtica?

9. En una societat democràtica, totes les opinions, punts de vista són igualment respectables?

10. Comenta el títol del crèdit "Drets humans i ciutadania". Quina relació hi veus? Creus que reconèixer els drets humans implica assumir uns deures com a ciutadans?

Per acabar. Llegeix aquest text:

"Es cierto que el pluralismo es un valor reconocido y que, en consecuencia, debemos aceptar las diferencias y la diversidad de formas de vida. Pero, por encima de todas las diferencias, compartimos la creencia en el valor de la democracia. Y la idea de democracia es inseparable de la de ciudadano. Reconstruir la democracia y defenderla de sus peligros es una tarea paralela a la recuperación de la identidad ciudadana (...)" (V. Camps)

- Escribe con tus propias palabras lo que quieras decir de este fragmento.